

PABLO DE LA FUENTE DE PABLO

ANTYKOMUNISTYCZNA EMIGRACJA Z EUROPY ŚRODKOWEJ
(SZCZEGÓLNIIE POLSKA) W HISZPANII FRANCO

José Luis Orella. *El exilio anticomunista centroeuropeo en la España de Franco*. Madryt: Dykinson, 2024, ss. 168, e-ISBN 978-84-1070-155-7.

DOI: <https://doi.org/10.18290/rh25732.9>

Niniejsza recenzja przedstawia publikację w języku hiszpańskim, która ze względu na swoją treść wykracza poza zainteresowania polskich hispanistów. Jest to uzasadnione, gdyż zawiera wiele punktów związanych bezpośrednio z historią Polski XX wieku.

Profesor José Luis Orella wyróżnia się nie tylko jako jeden z najlepszych specjalistów w zakresie historii Hiszpanii drugiej połowy XX wieku, lecz także ze względu na swoje rosnące zainteresowanie Europą Środkową i Wschodnią. W odniesieniu do pierwszego aspektu – spośród jego licznych prac wyróżnia się studium działalności politycznej admirała Luisa Carrero Blanco¹. Jeśli chodzi o drugą kwestię – oprócz jego akademickich zainteresowań, takich jak recenzowana tutaj książka, warto podkreślić jego działalność społeczną jako promotora kultury polskiej w Hiszpanii. Rzadko się zdarza, aby profesor Orella nie miał bezpośredniego lub pośredniego udziału w wydarzeniach kulturalnych związanych z Polską odbywających się w Madrycie.

Profesor Orella już wcześniej przedstawił niektóre aspekty swojej bardzo dobrej książki, analizowanej tutaj, podczas znakomitej prezentacji na kongresie w Lublinie w 2013 r.²

Dr hab. PABLO DE LA FUENTE DE PABLO, prof. KUL – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Wydział Nauk Humanistycznych, Instytut Historii, Katedra Świata Hiszpańskiego, Polityki i Relacji Międzynarodowych; adres do korespondencji: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: pablo.de-la-fuente-de-pablo@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5893-2308>.

¹ José L. Orella, *La España del desarrollo: el almirante Carrero Blanco y sus hombres* (Valladolid: Galland Books, 2014).

² José L. Orella, „Los Polacos en la España de Franco”, w: *Entre Oriente y Occidente. Actas del Primer Congreso de Hispanistas. Lublin 05-07 de junio de 2013*, red. Pablo de la Fuente i Cezary Taracha (Lublin: Werset, 2014), 81-100.

W jego wspaniałym wystąpieniu ustnym i późniejszej debacie publicznej, znacznie bogatszej w szczegóły niż późniejsza publikacja, poruszono nowatorskie ścieżki badawcze, takie jak promocja siatkówki w Hiszpanii przez polskich emigrantów, a nawet założenie drużyny siatkarskiej Realu Madryt, która istniała w latach 1954-1983 i siedmiokrotnie zdobyła mistrzostwo Hiszpanii, a jej największym osiągnięciem było dotarcie do półfinałów Pucharu Europy w 1978 r.

Główna oś recenzowanej pracy dotyczy działalności kulturalnej, przez świat akademicki aż po antykomunistyczną propagandę polityczną ze strony środkowoeuropejskich emigrantów. Polska społeczność osiadła w Hiszpanii rządzonej przez generała Franco stanowi tu jeden z biegunów zainteresowań, zarówno jakościowych, jak i ilościowych. Autor umiejętnie kontekstualizuje swoje dzieło, czego w oczywisty sposób dowodzą dwa pierwsze rozdziały. Pierwszy z nich skupia się na Europie Środkowej i Wschodniej przed II wojną światową – temacie, który autor bardzo dobrze zna. Dowodem tego jest jego niedawne studium na temat faszyzmu, w którym profesor Orella szczegółowo analizuje to zjawisko we wspomnianym obszarze geograficznym³. Drugi rozdział szczegółowo analizuje trudne relacje Hiszpanii z tymi krajami, które po zakończeniu II wojny światowej znalazły się za żelazną kurtyną.

Po zwięzłym studium na temat antykomunistycznych wspólnot emigracyjnych w Hiszpanii Orella poświęca czwarty rozdział Colegio Mayor Santiago Apóstol – akademikowi dla studentów z Europy Środkowej założonemu w 1947 r., przez który przewinęła się duża liczba polskich studentów. Instytucja ta stała się miejscem spotkań polskiej emigracji, gdzie przez wiele lat obchodzono święta narodowe 3 maja i 11 listopada. Na szczególną uwagę zasługuje profesor Antoni Deryng, były dziekan Wydziału Prawa i Nauk Społecznych KUL przed wojną, który po okresie emigracji w Szwajcarii przybył w 1949 r. do Madrytu i pracował na Uniwersytecie Complutense do 1965 r., stając się jednym z animatorów życia społecznego Polaków w Colegio Mayor Santiago Apóstol.

Innym filarem promocji życia intelektualnego Polaków mieszkających w Hiszpanii było czasopismo „Polonia, revista ilustrada” pod redakcją Juliusza Babeckiego, w którym swoje artykuły publikowali tak wybitni autorzy jak Józef Potocki, Karolina Babecka, Kazimierz Tylko-Dobrzański, Tadeusz Norwid, Mirosław Sokołowski czy Józef Łobodowski. Łobodowski wyróżnia się nie tylko tym, że spędził prawie pół wieku w Hiszpanii i kandydował do Nagrody Nobla w dziedzinie literatury, lecz także był studentem KUL. Świadomy znaczenia tej postaci Orella poświęca mu monograficznie siódmy rozdział książki. Ponadto Klaudia Konieczna, jedna z pierwszych absolwentek Hispanistyki na naszej uczelni, opublikowała niedawno znakomitą pracę o niewoli tego wybitnego literata w Figueras (prowincja Girona)⁴. Wracając jeszcze do „Polonia, revista ilustrada”, należy podkreślić, że czasopismo to było publikowane w latach 1955-1969 i charakteryzowało

---

³ José L. Orella, *Historia del fascismo* (Kordoba: Sekotia, 2023).

⁴ Klaudia Konieczna, „De «Tobo» a «Lobo»: el arresto y el cautiverio de Józef Łobodowski en Figueras”, *Anuario Histórico Ibérico* 1 (2022): 263-275.

się wysokim poziomem intelektualnym, porównywalnym z czasopiśmem „Kultura”, znacznie bardziej znanym i wydawanym w tamtych latach w Paryżu.

W ramach antykomunistycznej propagandy w ostatnim z trzech głównych obszarów badawczych, na których skupia się dzieło, autor zagłębia się w emisje zewnętrzne Radio Nacional de España w latach 1949-1975, w których uczestniczyło kilka wcześniej wspomnianych postaci.

Na zakończenie warto podkreślić analizę znaczącego oddźwięku wywołanego w hiszpańskich mediach przez działalność kardynała Stefana Wyszyńskiego, którego Orella określa jako „króla bez korony” czy „Kościół milczenia”, uznając jego ofiarną pracę na czele polskiego Kościoła w tak trudnych czasach.

BIBLIOGRAFIA

- Konieczna, Klaudia. „De «Tobo» a «Lobo»: el arresto y el cautiverio de Józef Łobodowski en Figueras”. *Anuario Histórico Ibérico* 1 (2022): 263-275.
- Orella, José L. *Historia del fascismo*. Córdoba: Sekotia, 2023.
- Orella, José L. *La España del desarrollo: el almirante Carrero Blanco y sus hombres*. Valladolid: Galland Books, 2014.
- Orella, José L. „Los Polacos en la España de Franco”. W: *Entre Oriente y Occidente. Actas del Primer Congreso de Hispanistas. Lublin 05-07 de junio de 2013*, red. Pablo de la Fuente i Cezary Taracha, 81-100. Lublin: Werset, 2014.

MARCIN KARKUT

PANOWANIE FILIPA V BURBONA ODCZYTANE NA NOWO

Christopher Storrs. *El resurgir español, 1713-1748*. Historia de España. Madrid: Desperta Ferro Ediciones, 2022, ss. 352, ISBN: 978-84-123817-1-9.

DOI: <https://doi.org/10.18290/rh25732.10>

W 2016 r. światło dzienne ujrzała monografia Christophera Storrsa zatytułowana *The Spanish Resurgence, 1713-1748*, wydana nakładem Yale University Press, w której autor zaproponował nowatorską interpretację źródeł, stając w opozycji do tradycyjnego

---

Dr MARCIN KARKUT – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Wydział Nauk Humanistycznych, Instytut Historii, Katedra Świata Hiszpańskiego, Polityki i Relacji Międzynarodowych; adres do korespondencji: Al. Raclawickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: marcin.karkut@kul.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2467-7361>.

Artykuły w czasopiśmie dostępne są na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-ND 4.0)
